

“Size bol ‘r’li cevapları olan sorular hazırlamıştık ama sonra vazgeçtik”

YAZIDEĞİRMENLERİ, AĞUSTOS 2006

- 1. Öykülerinizde sürekli bir “1984” havası izlenimliyoruz. Gerçekle düşün karıştığı, hayatın salt bir oyun olduğu, iktidarın teknolojiyi suiistimal ettiği, yazarla okuyanın ayırt edilemediği, karşı koyulamayan bir otoriter sistemin var olduğu öykülerle çıkıyorsunuz okuyucunun karşısına. Öykülerinizin ana kaynağı, insanların özgürlüklerini ellerinden alan ve insanların birbirlerine yabancılaştığı karamsar bir gelecek düşünceniz olabilir mi?**

Sorunuzu fırsat bilip öykülerime bu gözle baktım; “Son Günah” ve “Son Timsahın Kuşsal Zembereği” bu tanımlamalara uyuyor gibi geldi bana; zaten bunların ilkinde “1984”e açık bir gönderme de var. Romanları da işin içine katacaksak, “Olgunluk Çağı Üçlemesi” bazı açılardan bu kapsamda değerlendirilebilir belki; otoriter bir yapıdan söz edilemese de ve teknoloji kullanımının suiistimal edildiği tartışmalı olsa da, daha “karanlık” bir gelecek tasarımı olarak görülebilir. Yine de iki açıdan emin olamıyorum bu genellemeden: birincisi, bu genellemeye uymayan parçalar, uyanlardan epey fazla; ikincisi, uyanlar içinde de bireysel ve toplu muhalefet odakları, kişilerin direnç ve kendine aydınlık yaratma potansiyeli, bana karanlığın varlığından daha önemli geliyor. Gelecek konusunda karamsar mıyım? Değilim; temelde değilim. Geçmişle gelecek olarak ayrılmış zamanların, iyimserliğe ya da kötümserliğe konu olacak biçimde karşılaştırılmayacağını düşünüyorum; “1700’lerin başı, 2000’li yılların başından daha mı iyiydi?” sorusunun yanıtını veremezsiniz. İnsan yaşamlarının çeşitliliği buna engeldir. Bu çeşitlilik de bence en totaliter sistemde bile varlığını sürdürebilir.

- 2. Öykülerinizde diğer yazarlara, sinema sanatına ve müziğe atıfta bulunduğunuz çok oluyor. Sıklıkla "edebiyat-dışı" olarak nitelenen alanlardan yararlandığınızı görüyoruz. Yazılarınıza bu diğer sanatları da harmanlama isteğinizi nasıl açıklayabilirsiniz? Bu bir zenginlik, çeşitlilik veya disiplinler arası bir eser üretme arayışımızdır?**

Aslında yalnızca diğer sanatları değil, sosyal bilimleri, hatta pozitif bilimleri de katmaya çalışıyorum. Lawrence Durrell’in “İskenderiye Dörtlüsü”nün temel yapısı için Görecelik Kuram’ndan yararlandığımı ilk okuduğumda çok etkilenmiştim. Calvino’nun, Perec’in benzer yöndeki çalışmaları da, yeni yeni yazmaya başladığım yıllarda ilgimi çekmişti. Edebiyat-dışından çok iyi edebiyat malzemesi devşirilebileceğine her zaman inandım. Siyaset biliminin diliyle, belgeselcinin diliyle, hatta su şişesinin etiketindeki dille edebiyat yapılabileceğine inandım. Metalurji ders kitabından, yapısını koruyarak roman çıkarabilirsiniz. Fraktal geometri, bir uzun öykü için iyi bir çerçeve oluşturabilir. Belki mühendislik, siyaset bilimi ve tarih okumuş olmamın getirdiği bir tür kafa karışıklığı, birşeyleri birşeylere bağlama, aralarındaki paralellikleri görmeye çalışma merakıdır bu. Siyaset bilimi master’ı yaparken, kimya mühendisliğinin temel meslek derslerinden “proses kontrol” ilkelerini toplumsal süreçlere uyarlayan bir ödev yazdığımı hatırlıyorum. Tamamen mekanik bir toplum anlayışına dayanıyordu ve herhangi bir geçerliliği olmasının imkanı yoktu elbette, ama bir egzersiz olarak bana da, hocama da ilginç gelmişti.

Bunun bir faydası var mıdır diye soruyorsunuz anladığım kadarıyla. Bence vardır. Görme biçimlerini çeşitlendirmenin her zaman faydası vardır. Peyote içtiğinizde algıdaki farklılıkların

yarattığı bir edebiyat size birşeyler öğretebiliyorsa, bunlar da öğretir.

- 3. Öykülerinizde kurgu ön plana çıkıyor. Her bir söylemin, her bir nesnenin öykünün başka bir bölümünde kullanıldığını görüyoruz. Belki mühendis olmanızın bir getirisi bu, öykülerinizde matematiksel ve çözümleyici yaklaşımınız ilk anda fark ediliyor. ‘Kurgu ve çözümleme takıntınız’ın sizi bir gün kısıtlayacağını düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız nasıl bu alışlagelmiş tarzınıza farklılıklar katmaya çalışıyorsunuz? ‘Kitabı kurma aşaması’ sizin yaratım sürecinizde nerede duruyor?**

Açıkkçası, “Olgunluk Çağı Üçlemesi”ni yazdıktan sonra bu kurgu işinin dalağını yardığımı, bu kanalda daha fazla ilerlememin ne bana ne de memlekete faydası olacağını anladım. Başka türden şeyler karalamışlığım vardı (“Uyandıığında Kadın Hala Yanındaydı” gibi); “Eksiltilmiş Duygular Kütüphanesi” öyküleri gibi denemelerle devam ettim. Ama yeni bir kanal oluşturabilmiş değilim henüz; oyalanıyorum, elimi oyalıyorum şimdilik. Buradan nereye gideceğim hakkında net bir fikrim yok, acelem de yok ama. Atilla Özkırımlı ben lisedeyken bir gün Türk romanı üstüne konuşmaya gelmişti, “40’ından önce roman yazılmaz” demişti de adamdan yıllarca nefret etmiştim. Yazılmayacağını yine de düşünmüyorum, ama bazı şeylerin zamanı gelmeden yapılamayacağını anlamaya başlıyorum.

- 4. Lisedeyken Kurt Vonnegut okuduğunuzu ve ondan çok şey öğrendiğinizi ifade etmişsiniz bir yazınızda. Romansal kurgu konusunda size ilham veren başka yazarlar da oldu mu?**

Elbette. Bazılarının adlarını yukarıda saydım. Oğuz Atay, Nabokov, Faulkner, Bilge Karasu, Cortazar, Borges, Asimov, Barthelme ve adlarını çoktan unuttuğum ama lise ve üniversite yıllarında yutar gibi okuduğum binin üstünde öykücü, kurgu konusunda çok yararlı bir okul oldu benim için. Üçüncü tekilde yazılmış bir öykünün birinci tekile çekildiğinde nelerin değişeceği gibi teknik bilgileri, okuduklarımdan ve gördüklerimi deneyerek kazandım.

- 5. Hayal gücünüzü yazdığınız metinlere hangi boyutta yansıdığını ve bunda ne kadar başarılı olduğunuzu düşünüyorsunuz?**

Hayalgücüne prim verdiğim yıllar biraz geride kaldı aslında. Yaratıcı olmak için kasılmış şeylerden hiç hoşlanmıyorum. Edebiyatın zekisini hala seviyorum; çevik ve ahlaklısını da seviyorum ama.

- 6. Yazılarınızda birbirini izleyen ve bitecek izlenimi vermeyen tesadüfler zinciri dikkat çekiyor. Aslında her şey bitti derken aslında biten şey sadece çarkın diğer dışlisine oturan tarafı. İster algıda seçicilik diyelim, ister tesadüf. Sizce bütün bunlar hayat içerisinde ve tabi ki yazılarınızda matematiksel bir algoritma ile açıklanabilir mi? Yoksa sadece hayatın karşımıza çıkardığı sıradan olaylar mı?**

Tam Paul Auster’a sorulacak soru! Benim tesadüf gördüğüm yerde bir başkası önceden belirlenmişlik görebilir; tıpkı bir okurun tesadüf olarak görebileceği birşeyin yazar tarafından kasıtlı olarak öyle yapılmış olabileceği gibi. Kurgu merakımdan söz etmişsiniz: “aslında” hiçbir şeyin tesadüf olmamasını, herşeyin inceden inceye düşünülmüş ve birbirine bağlanmış olmasını sağlamak, kurguyu seven bir yazar için biraz otistik, biraz obsesif ama kesinlikle büyük bir haz olabiliyor. Sonra bir gün geliyor, sıkılıyorsunuz.

7. Bir söyleşinizde yazdıklarınızla ilgili olarak: “Ben de bütün kitaplarımı bir araya getirdiğimde, bundan kaç sene sonra artık, hepsini yan yana okuduğumda, öykülerin, romanların, hatta düzyazıların birbiriyle bağlantıları olsun istiyorum. Hem kişiler birbirine bağlı olsun, hem olaylar birbirine bağlı olsun, kitaptan kitaba teğeller atılsın istiyorum.” demiştiniz. Hala yarattığınız yeni karakterler eski karakterlerinizin yeniden canlanmış halleri olmaya, cümleler birbirine ulanmaya devam ediyor mu?

Hayır; daha doğrusu, bundan kurtulmaya çalışıyorum. Belki de yeni karakterlerle dolu paralel bir evren arıyorumdur.

8. Kitaplarınızda ortak bir özellik olarak görsellik ön plana çıkıyor. Bu durum ruhsal çözümlenmelerle karakter analizleri yapmak gibi bir kaygınız olmamasından kaynaklanıyor olabilir mi?

Görsellikten neyi kastediyorsunuz çok emin değilim, çünkü örneğin yer betimlemesine çok az yer veririm yazdıklarımında, mekanlar genelde birer eskiz olarak durur, bir iki çizgisi belirgin olarak ortaya çıkar, geri kalanı oldukça belirsizdir. Kişilerin dış görünüşleri de öyle. “7”de özellikle sinemaya uygun olacak bir dil kurmaya çalışmışım, orada karakterlerin içine girmekten özellikle uzak durdum, “perdede ne görülüyorsa o”nunla sınırlamaya, çok zorda kaldığımda bir tür “voice over”la, bir anlatıcı sesiyle işimi gördüm. Yalnızca mimik ve hareketlerden yola çıkarak bir kişinin ruh halini çok da güzel anlatırsınız. İç dünyalar söz konusu olduğunda, anlatmaktan çok göstermekten yanayım. Hiç anlatmamalı, hep göstermeli demiyorum (yoksa kitaplar bitmek bilmezdi!), ama “annesiyile babası o daha küçükken boşanmıştı, annesini yirmi iki yaşına kadar görememiş, gördüğünde neredeyse tanımamıştı; bu yokluğun ruhunda açtığı derin yaranın asla kapanmayacağını da o karşılaşmanın ertesinde anladı” gibi bir cümle, olur da bir gün kurarsam, beni vurun!

9. Öykülerinizde yer alan karakterlerin gerek kişisel özelliklerini gerekse tasvirlerini ayrıntılı olarak değil de yüzeysel olarak yapmanız özel bir tercih mi?

Betimlemeyi, ancak çok gerekli olduğu ölçüde kullanıyorum. Görünüm betimlemekten hoşlanan biri değilim. Betimlemeden sıkılıyorum, okurken de, yazarken de. “Kant Kulübü”nü yazarken başımı derde soktu bu durum. 13-15 yaş grubuna seslenen bir kitap KK, o yaştaki çocuklar da betimlemeye bayılıyor. “Harry Potter” okuduğunuzda bunu hemen görebilirsiniz örneğin. Editörüm betimleme isteyen bölümleri tek tek işaretledi, ben de hepsini yazdım. Daha iyi oldu kesinlikle.

10. Çevirisini yaptığınız bir çok kitap ve metin bulunuyor. Fransızların ünlü bir sözü var: “Traducteur est une traître - Çevirmen bir haindir.” Bu sözü Türkçe’ye çevirmeye çalışırken zorlanarak bulabildiğimiz karşılık da gene sözün ne denli doğru olduğunu gösteriyor. Aynı zamanda yazar olan bir çevirmen olarak çevirisini yaptığınız metinlerin çoğu kez bir çeviri değil, yeni bir yapıt halini aldığına düşündüğünüz oluyor mu?

Metnine göre değişiyor. Bazı metinler, çevirmenlerinin “yaratıcı yazar” olmasını talep eder, bazıları etmez, “düzgün yazar”la yetinir. Aradaki farkı görebilmek çok önemli bence; aksi halde çevirdiğiniz onca farklı yazarı aynı ağızla konuşur hale getiriverirsiniz.

11. Bir yazınızda “Müzik ve yazın performanslarının “sahici olan” ve “sahneye konan”la ilişkileri nasıl kurulursa kurulsun, ikisini de yaşamımızın içine alma biçimlerimiz, “sanatı icra eden” kimliğimizle “üzerinde sanat icra edilen” kimliğimizin gerilimsiz olmayan ilişkisini belirler.” demişsiniz. Bu ilişkinin gerilimli olması mı yazar ya da müzisyeni yaratma sürecine yönlendirir?

Sanmam. Yazı ve müzikte yaratıcı sürecin, kişisel bir iç talepten kaynaklandığını düşünürüm; yazar, yazmak kendisine iyi geldiği için yazar, besteci, bestelemek istediği ve bunun yerine başka birşey koymak istemediği/koyamadığı için müzikle uğraşır. Okuyucunun ya da dinleyicinin daha sonra bu ürünü alımlama sırasında yaratıcı bir role de soyunması, bence onun hanesine yazılır, yazarın ya da bestecinin değil.

12. Web üzerinde uzun bir süredir eserlerinizi paylaşıyorsunuz. Bu durumdan rahatsızlık duymanıza yol açan herhangi bir gelişme yaşadınız mı?

Hayır. Başka başka sitelerde bazı parçaların kullanıldığını gördüğüm oluyor, bazen “kullanmadan önce haber verseydiniz keşke” diye serzenişte bulunuyorum, bazen ona bile üşeniyorum. “Sanatım” olarak gördüğüm şeylerden kazanacağım parayla geçinmeyi hiçbir zaman hedeflemedim; romanlarımdan, öykülerimden telif ücreti kazanmak hoşuma gitti gitmesine, kimse para vermeseydi yazmayacak mıydım? Yazacaktım; dolayısıyla karşılık beklemeden, internet üzerinde bunları paylaşmakta uzun boylu bir sakınca görmüyorum kendi adıma. “Zanaatım” olarak gördüğüm şeylerden para kazanmayıysa, evet, hedefledim.

13. Yazarlık, çevirmenlik, editörlük, tanıtım, pazarlama hizmetleri verdiğiniz “G Yayın Grubu”ndan biraz bahseder misiniz?

Uzun hikaye! Heyecan duyarak yaptığım bir iş olduğunu söyleyebilirim ama.

14. Şu anda üzerinde çalıştığınız yeni bir proje var mı (roman, öykü, veya bu amaçlara hizmet edecek herhangi bir çalışma)?

Ufak bir kitap bitirdim, “Gitmeyecekler İçin Urbino” adında. Bir tür kurmaca gezi kitabı diyebiliriz. Şu anda üzerinde çalıştığım, hatta kafa yorduğum bir proje yok. 2010 yılına kadar da olmamasına gayret edeceğim.